

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ: Ν.Ο.Π.Ε.

ΤΜΗΜΑ: ΝΟΜΙΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ: Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ: Ν.Ο.Π.Ε.

ΤΜΗΜΑ:ΝΟΜΙΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:ΒΛΑΧΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ:ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ:1340200600043

ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ: 4ο

ΤΗΛΕΦΩΝΟ:6937526118

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ **ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:**

Α.ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Θ.ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Σ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η ΈΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΣΕΛ.1
2. ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΈΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ ΣΕΛ.1
3. Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΪΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΪΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ ΣΕΛ.2
4. ΠΕΡΙΕΧΌΜΕΝΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΪΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ ...
...ΣΕΛ.2-5
  - 4.1 ΑΜΪΝΤΙΚΌ ΠΕΡΙΕΧΌΜΕΝΟ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ ΣΕΛ.5
  - 4.2 ΠΡΟΣΤΑΤΕΪΤΙΚΌ ΠΕΡΙΕΧΌΜΕΝΟ ΣΕΛ5
  - 4.3 ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΌ (ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΌ-ΔΙΕΚΔΙΚΗΤΙΚΌ) ΣΕΛ.6
5. ΟΙ ΦΟΡΕΪΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΔΈΚΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΪΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ ΣΕΛ.7
  - 5.1 ΟΙ ΦΟΡΕΪΣ ΣΕΛ.7
  - 5.2 ΟΙ ΑΠΟΔΈΚΤΕΣ ΣΕΛ.8
6. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΌΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΪΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ ΣΕΛ.9
  - 6.1. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΌΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΌΙ ΣΕΛ.9
    - Α. Η ΈΡΕΪΝΑ ΣΕ ΚΑΤΟΙΚΪΑ ΚΑΤΆ ΤΩΝ Κ. ΠΟΛ. ΔΙΚ. ΣΕΛ.10
    - Β. ΤΡΌΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΪΣ ΤΗΣ ΈΡΕΪΝΑΣ ΣΕΛ.11
    - Γ. ΚΡΙΤΙΚΪΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΆΞΕΩΝ ΤΟΥ ΚΠΔ ΣΕ ΣΧΈΣΗ ΜΕ ΤΗ ΣΪΜΦΩΝΪΑ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΟ ΆΡΘΡΟ 9 ΤΟΥ ΣΪΝΤΆΓΜΑΤΟΣ. ΣΕΛ.12
  6. 2. ΆΛΛΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΌΙ ΣΕΛ.13
    - Α. ΣΪΝΤΑΓΜΑΤΙΚΌΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΌΙ ΣΕΛ.13
    - Β. ΔΙΕΘΝΕΪΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΌΙ ΣΕΛ.14
7. ΟΙ ΚΪΡΪΣΕΙΣ ΚΑΤΆ ΤΩΝ ΠΑΡΑΒΑΤΪΩΝ ΣΕΛ.15
  - 7.1 ΠΟΙΝΙΚΪΗ ΕΪΘΪΝΗ ΣΕΛ.16
  - 7.2 ΑΣΤΙΚΪΗ ΕΪΘΪΝΗ ΣΕΛ.16
  - 7.3 ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΪΗ ΕΪΘΪΝΗ ΣΕΛ.17
8. Η ΔΙΕΘΝΪΣ ΠΡΟΣΤΑΣΪΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΪΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ ΣΕΛ.17

9. ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ ΜΕ ΆΛΛΑ ΘΕΜΕΛΪΩΔΗ ΔΙΚΑΪΩΜΑΤΑ ΣΕΛ.18

9.1 Το ΔΙΚΑΪΩΜΑ ΕΛΕΪΘΕΡΗΣ ΑΝΆΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΪΚΌΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΪΣ ΣΤΗΝ ΚΟΪΝΩΝΪΚΪΗ, ΟΪΚΟΝΟΜΪΚΪΗ ΚΑΪ ΠΟΛΪΤΪΚΪΗ ΖΌΗ ΤΗΣ ΧΪΩΡΑΣ ΣΕΛ.18

9.2 Το ΔΙΚΑΪΩΜΑ ΙΔΪΩΤΪΚΌΥ ΒΪΟΥ ΣΕΛ.19

9.3 Η ΕΛΕΥΘΕΡΪΑ ΤΗΣ ΚΪΝΗΣΗΣ ΣΕΛ.19

9.4 Το ΔΙΚΑΪΩΜΑ ΣΥΝΆΘΡΟΪΣΗΣ ΣΕΛ.20

10. ΠΡΟΣΤΑΣΪΑ ΤΟΥ ΟΪΚΪΑΚΌΥ ΑΣΪΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΣΔΑ- ΠΑΡΑΔΕΪΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΪΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΌΥ ΔΪΚΑΣΤΗΡΪΩΝ ΑΝΘΡΩΠΪΝΩΝ ΔΙΚΑΪΩΜΑΤΩΝ ΣΕΛ.19

10.1.ΓΕΝΪΚΑ ΣΕΛ19-20

10.2 ΕΝΝΟΪΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΪΚΪΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΣΔΑ ΚΑΪ ΤΟ ΕΔΑΔ ΣΕΛ20-21

10.3.ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΪΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΪΩΜΑΤΟΣ ΣΕΛ.21

10.4.ΟΡΪΟΘΕΤΗΣΕΪΣ-ΠΕΡΪΟΡΪΣΜΟΪ ΣΕΛ.22

11. ΣΥΜΠΈΡΑΣΜΑ ΣΕΛ.23-24

12. ΝΟΜΟΛΟΓΪΑ ΣΕΛ.25

13. ΒΪΒΛΪΟΓΡΑΦΪΑ ΣΕΛ26-28

1.Η ΈΝΝΟΪΑ ΤΗΣ ΙΔΪΩΤΪΚΪΗΣ ΚΑΪ ΟΪΚΟΓΕΝΕΪΑΚΪΗΣ ΖΌΗΣ

Η προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής είναι ευρύτερη από το άσυλο της κατοικίας¹, γιατί δεν περιορίζεται στην είσοδο στην κατοικία, αλλά μπορεί να παραβιαστεί και με άλλες επεμβάσεις στην ιδιωτική σφαίρα².

Η «ιδιωτική ζωή» αντιπαρατάσσεται στη «δημόσια ζωή», δηλαδή στην κοινωνική ή επαγγελματική ζωή στον βαθμό που συμπεριλαμβάνει τις σχέσεις του ατόμου με ανοιχτό κατ' αρχήν κύκλο προσώπων. Ιδιωτική ζωή, αντιθέτως, είναι εκείνη που περιορίζεται στο ίδιο το άτομο, την οικογένεια και τον στενό κύκλο των φίλων και γνωστών του.

Η «ιδιωτική ζωή» σε σύγκριση με την «οικογενειακή ζωή» είναι η ατομική ζωή, δηλαδή η ζωή του ατόμου καθ' εαυτό σε σύγκριση με τη ζωή του ατόμου ως μέλους της οικογένειας.

Τελικά με τη διακήρυξη του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής σημαίνει ότι στην ζωή καθενός ανθρώπου υπάρχει ένας πυρήνας στον οποίο κυριαρχεί αυτός μόνος και στον οποίο δεν μπορεί να διεισδύσει το κράτος. Τελικά τα όρια και το περιεχόμενο της ιδιωτικής του ζωής καθορίζει κατ' αρχήν μόνο του το άτομο. Περιεχόμενο αυτού του ατομικού δικαιώματος είναι αναμφίβολα και το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας.

2. ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΈΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Προέκταση και συμπλήρωμα των διατάξεων του Συντάγματος που εγγυώνται την προσωπική ασφάλεια και γενικότερα την προσωπική ελευθερία είναι το απαραβίαστο του ασύλου της κατοικίας, που εμφανίζεται ως προστατευτικό βασικά της ιδιωτικής ζωής (privacy). Το ατομικό αυτό δικαίωμα διαμορφώθηκε αρχικά στο αγγλικό δίκαιο. Για πρώτη φορά διακηρύχθηκε με το Bill of Rights

¹ Π.Δ.Δαγτόγλου «Ατομικά Δικαιώματα» σελ.324-326

² Α.Μάνεσης «Ατομικές ελευθερίες» σελ.229-230

του 1776 της Βιργινίας και στη συνέχεια διατυπώθηκε ρητά στο Σύνταγμα των Η.Π.Α του 1787. Μολονότι η γαλλική διακήρυξη του 1789 το αγνόησε, τα γαλλικά συντάγματα του 1791 και του 1795 το αναγνώρισαν. Ρητά καθιερώνεται στο βελγικό σύνταγμα του 1831 από όπου πέρασε σε όλα τα συντάγματα της Ευρώπης. Σήμερα το άσυλο της κατοικίας, ως μορφή του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής, αναγνωρίζεται από την Οικουμενική Διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Στην Ελλάδα σχετική διάταξη περιέλαβε για πρώτη φορά το ηγεμονικό σύνταγμα του 1832-που δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ-και ύστερα το σύνταγμα του 1844 και όλα τα κατοπινά.

3. Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΎΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Η διάταξη του άρθρου 9 παράγραφος 1 εδ.α' του Συντάγματος. Όπως κατ' αρχήν και όλες οι διατάξεις του περί θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι επιτακτική και ισχύει αμέσως³. Η διάταξη αυτή κατοχυρώνει αναμφίβολα ένα θεμελιώδες δικαίωμα⁴ (Grundrecht), και μάλιστα ένα ατομικό δικαίωμα, όπως προαναφέρθηκε. Κατά τους Α. Σβώλο και Γ. Βλάχο το άσυλο της κατοικίας «αν το θεωρήσουμε ως αδιαχώριστο και απαραίτητο συμπλήρωμα της εξασφαλισμένης έναντι της κρατικής εξουσίας προσωπικής ελευθερίας ανάγεται ιδίως στην ελευθερία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Ειδικότερα το άσυλο της κατοικίας είναι αμυντικό δικαίωμα . κατά τον Man. Gentz μάλιστα, αυτό περιέχει «μία αρνητική αξίωση των ατόμων για παράλειψη παράνομης επέμβασης» . Η ίδια άποψη για τη νομική φύση του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας υποστηρίζεται και στη γερμανική επιστήμη.

³ Βλέπε Παναγιώτης Τσίρης «Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος του ασύλου» σελ.59-60

⁴ Βλέπε Π. Δαγτόγλου «Ατομικά Δικαιώματα» σελ.334επ.,αριθμός περιθωρίου 512/ Π,Παράρα σελ.176 αριθμός περιθωρίου3 «Το κοινωνικό δικαίωμα για αξιοπρεπή κατοικία»

4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ

ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ

Με τον περιορισμό του χώρου της κατοικίας σε μικρά διαμερίσματα ή και επιπλωμένα δωμάτια ο κυριαρχούμενος από τον άνθρωπο χώρος περιορίζεται και η κοινωνική του εξάρτηση αυξάνει. Συγχρόνως με την ανάπτυξη του κοινωνικού κράτους και τους συνεπαγόμενους ελέγχους εντείνεται και η κρατική εξάρτηση του ανθρώπου και διακινδυνεύεται και αυτός ο μεμονωμένος χώρος κυριαρχίας του ατόμου, που αποτελεί την κατοικία. Η σημασία δηλαδή του ασύλου της κατοικίας δεν μειώνεται με την πάροδο του χρόνου, αλλά αυξάνει.

Η κατοικία ως άσυλο, ως απαραβίαστος χώρος δηλαδή χώρος, είναι πολύ παλιά. Ο «οίκος» και η «εστία» των αρχαίων Ελλήνων και η domus των Ρωμαίων δεν ήταν απλώς χώρος ιδιωτικής διαβίωσης, και χώροι λατρείας και γι' αυτό απαραβίαστο, ιερό καταφύγιο⁵. Η νομική αντίληψη για το απαραβίαστο της κατοικίας αναπτύχθηκε όμως στο αγγλικό δίκαιο όπου η έκφραση "my home is my castle" απέκτησε νομική σημασία.

Δεν υπάρχει ενιαία νομική έννοια της «κατοικίας». Οι έννοιες των άρθρων 128 παρ.2 ΚΠολΔ, 241 ΠΚ, 254 παρ.1 είναι όλες στενότερες από την έννοια του άρθρου 9 του Συντάγματος, ενώ κατοικία κατά τα άρθρα 51 και επ. ΑΚ είναι ο δήμος ή η κοινότητα, όπου ζει το συγκεκριμένο πρόσωπο. Η έννοια της κατοικίας κατά το άρθρο 21 παρ.4 του Συντάγματος είναι ταυτόσημη με την έννοια της «στέγης» («ο στερούμενος κατοικίας» είναι ο άστεγος).

Κατά το άρθρο 9 του Συντάγματος κατοικία (domus) είναι κάθε χώρος όπου ο άνθρωπος ορίζει ως τον μη γενικά προσιτό χώρο διαβίωσης και εργασίας του.

Ένας άνθρωπος μπορεί να έχει περισσότερες κατοικίες κατά την έννοια του άρθρου 9 Σ⁶. (δεύτερη, Τρίτη, εξοχική κλπ). Η διάρκεια του κατοικείν είναι

---

⁵ Η νομοθετική βάση ανατρέχει ήδη στην ρήτρα 52 της Magna Charta Liberatum του 1215

⁶ Αντιθέτως κατά το άρθρο 51 εδ.2 ΑΚ

αδιάφορη: και το δωμάτιο του ξενοδοχείου ή του νοσοκομείου, η καμπίνα του πλοίου ή της αμαξοστοιχίας είναι «κατοικία». Η κατοικία μπορεί να είναι πρόχειρη (πχ σκηνή) ή κινητή (πχ τροχόσπιτο). Στην έννοια της κατοικίας ανήκουν:

(α) οι κύριοι χώροι (δωμάτιο, τραπεζαρία) και οι δευτερεύοντες χώροι (διάδρομος, κλιμακοστάσιο, υπόγειο, γκαράζ)

(β) ο περιφραγμένος χώρος που περιστοιχίζει την κατοικία (κήπος, αυλή κλπ)

(γ) οι επαγγελματικοί, επιχειρησιακοί και άλλοι χώροι οικονομικής, πολιτικής, κοινωνικής και άλλης δράσεως θεαγγεματικά γραφεία, εργοστάσια, εργαστήρια κλπ). Οι τελευταίοι αυτοί χώροι που συνήθως δεν είναι εντελώς απρόσιτοι, έστω και αν η προσπέλαση σ' αυτούς είναι περιορισμένη, έχουν μικρότερη ανάγκη προστασίας από την κατοικία υπό τη στενή έννοια το όρου. Υπόκεινται σε οικονομικό, φορολογικό, εργασιακό, υγειονομικό και άλλο έλεγχο που επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον και προβλέπει ο νόμος.

Ο όρος «άσυλο της κατοικίας» σημαίνει την κατ' αρχήν απαγόρευση της εισόδου ή παραμονής στην κατοικία των οργάνων της δημόσιας εξουσίας χωρίς τη γνώση ή παρά τη θέληση του κατόχου της κατοικίας⁷. Στην έννοια της εισόδου υπάγεται και η είσοδος οχημάτων ή αστυνομικών σκυλιών στον περίφρακτο χώρο, καθώς και κάθε φυσική επέμβαση στον ιδιωτικό χαρακτήρα της κατοικίας. Υπ' αυτή την έννοια παραβιάζει το άσυλο της κατοικίας η μυστική εγκατάσταση μικροφώνων σε μία κατοικία, ενώ η παρακολούθηση των συνομιλιών καθ' εαυτή προσβάλλει το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου.

Μόνο η εν αγνοία ή παρά τη θέληση του ενοίκου είσοδος στην κατοικία παραβιάζει το άσυλο της κατοικίας. Η συγκατάθεση αίρει το χαρακτήρα της παραβιάσεως μόνο

---

⁷ Εδώ γίνεται ασαφές ότι το «άσυλο της κατοικίας» μετέχει και στην έννοια της προσωπικής ασφάλειας. Σ' αυτήν το κατατάσσει ο Ν. Ν. Σαρίπολος σελ.95 επ.. Στην σύγχρονη όμως εποχή υπερτερεί η άποψη της προστασίας της ιδιωτικής σφαίρας.

αν είναι ad hoc και πλήρης και χορηγείται από ένοικο που είναι εν συνειδήσει τωνπραττομένων.

Το άρθρο 9 προστατεύει το άσυλο της κατοικίας μόνο έναντι επεμβάσεως της δημόσιας εξουσίας και όχι εκ μέρους άλλων ιδιωτών. Έτσι η απαγόρευση στον εκμισθωτή να εισέρχεται κατά βούληση στην εκμισθωμένη κατοικία δεν απορρέει από το άρθρο 9, αλλά από την σύμβαση μίσθωσης και τις διατάξεις περί μισθώσεως οικίας. Το έναντι άλλων ιδιωτών απαραβίαστο της κατοικίας είναι άσχετο κατ' αρχήν με τη έννοια του ασύλου της κατοικίας και κατοχυρώνεται με τις διατάξεις του αστικού δικαίου περί προστασίας του νομέα, του μισθωτή κλπ, καθώς και με τις διατάξεις του ποινικού δικαίου περί προστασίας της οικιακής ειρήνης ή της ιδιοκτησίας. Το άρθρο 9 Σ, όπως και τα περισσότερα ατομικά δικαιώματα, δεν αναπτύσσει δηλαδή τριτενέργεια, αν και ενσωματώνει μια αντικειμενική αξιολογική απόφαση του συντακτικού νομοθέτη, στην οποία δεν μπορεί να αντιφάσκει ο νομοθέτης ή ερμηνευτής του δικαίου («έμμεση τριτενέργεια» των ατομικών δικαιωμάτων)

Το άσυλο της κατοικίας παραβιάζεται και όταν τα όργανα της δημόσιας εξουσίας εμποδίζουν τον ένοικο της κατοικίας να εισέλθει σ' αυτή. Η παρεμπόδιση της εξόδου όμως (κατ' οίκον κράτηση, απαγόρευση κυκλοφορίας) αποτελεί περιορισμό της προσωπικής ελευθερίας ή της ελευθερίας κινήσεως και κρίνεται κατά τις σχετικές συνταγματικές διατάξεις.

Το άσυλο της κατοικίας παραβιάζεται στην περίπτωση της βίαιης αποβολής ενός προσώπου από την κατοικία του. Όπου όμως η αποβολή αυτή γίνεται στο πλαίσιο μιας σύμφωνης με το Σύνταγμα προσβολής της ιδιοκτησίας (πχ αναγκαστική απαλλοτρίωση, επίταξη) εφαρμοστέες συνταγματικές διατάξεις δεν είναι οι του άρθρου 9, αλλά οι προστατευτικές της ιδιοκτησίας (άρθρα 17 και 18).

Άλλες επεμβάσεις στην κατοικία, που δεν αφορούν την φυσική είσοδο ή έξοδο από την κατοικία των ενοίκων ή

οργάνων της δημόσιας εξουσίας, δεν καλύπτονται από την προστασία του ασύλου της κατοικίας.

4.1 ΑΜΥΝΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Όσον αφορά στο αμυντικό περιεχόμενο του συνταγματικού δικαιώματος στο άσυλο της κατοικίας, αυτό προκύπτει από τη διατύπωση στο γράμμα του συντάγματος: «Η κατοικία του καθενός είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη». Ρητά λοιπόν, ο συντακτικός νομοθέτης απαγορεύει την όποια παραβίαση του οικιακού ασύλου, είτε προέρχεται από ιδιώτες, είτε προέρχεται από κρατικούς φορείς, εδώ έγκειται και η βασική διαφορά από το (διεκδικητικό)δικαίωμα στην απόκτηση αξιοπρεπούς κατοικίας, έτσι όπως αυτό προστατεύεται από το άρθρο 21του συντάγματος. Το αμυντικό περιεχόμενο στρέφεται επομένως κατά του κράτους και κατά των ιδιωτών.

4.2 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Το προστατευτικό περιεχόμενο του δικαιώματος, σε αντίθεση με το αμυντικό περιεχόμενο, το οποίο προκύπτει ευθέως από το γράμμα της διάταξης. Η προστατευτική διάσταση στρέφεται προς το κράτος και αξιώνει την παροχή βοήθειας για την απόκρουση κάθε απειλής, είτε αυτή προέρχεται από κρατικούς φορείς, είτε από ιδιώτες. Αυτή η βοήθεια μπορεί να συνίσταται σε ο,τιδήποτε :λ.χ. κατάλληλα νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, εναρμονισμένο με τη συνταγματική διάταξη. Ή π.χ. τα αστυνομικά όργανα να ενεργούν άμεσα σε περίπτωση παραβίασης του δικαιώματος, είτε από ιδιώτες, είτε από κρατικούς φορείς .Η προστατευτική διάσταση των θεμελιωδών, συνταγματικών δικαιωμάτων απορρέει άμεσα από την αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου. Το κοινωνικό κράτος δικαίου δεν αρκείται σε μη παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, αλλά και σε προστασία από την παραβίαση (ή την απόπειρα παραβίασης) από τρίτους, ιδιώτες. Το κοινωνικό κράτος δικαίου αναγνωρίζεται *expression verbis* στο σύνταγμα του 1975/1986/2001καισυγκεκριμέναστοάρθρο 25παρ. 1.α.: «τα δικαιώματα ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του

κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του κράτους».

4.3 ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ (ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ-ΔΙΕΚΔΙΚΗΤΙΚΟ)

Σύμφωνα με το άρθρο 25παρ. 1εδ.β' του συντάγματος : «όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιση και αποτελεσματική άσκησή τους». Με το χωρίο αυτό του συντάγματος καθιερώνεται συνταγματικά η διασφαλιστική διάσταση των συνταγματικών δικαιωμάτων. Το διασφαλιστικό περιεχόμενο (διεκδικητικό – εξασφαλιστικό) στρέφεται προς το κράτος αξιώνοντας την παροχή των απαραίτητων μέσων για την άσκηση του δικαιώματος⁸.²¹ Δηλαδή το διασφαλιστικό περιεχόμενο αντιμετωπίζει τη μια από τις δύο βασικές πηγές κινδύνων, την οικονομική ανάγκη. Το δικαίωμα του οικιακού ασύλου, όμως δεν έχει τέτοιο περιεχόμενο. Κάτι τέτοιο συνάγεται λογικά από τη φύση του δικαιώματος. Δεν είναι αναγκαία η παροχή υλικών μέσων από το κράτος προκειμένου να ασκηθεί το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας. Αυτό που απαιτείται για την άσκηση του δεν είναι ενέργειες του φορέα του, αλλά αποχή των άλλων από ενέργειες προσβλητικές του δικαιώματος ή λήψη μέτρων για την προστασία του, όχι όμως και παροχή υλικών μέσων. Η μη ύπαρξη διασφαλιστικού περιεχομένου είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα πολλών δικαιωμάτων «του κλασικού καταλόγου (π.χ. απόρρητο των επιστολών κλπ)⁹

⁸ Δημητρόπουλος ο.π. σελ.1

⁹ Όσον αφορά το «αμυντικό», το «προστατευτικό» και «διασφαλιστικό» περιεχόμενο βλέπε προπτυχιακή εργασία Γαργαντιώτη Στυλιανής με θέμα «Προστασία του ασύλου της κατοικίας»

5. ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ

5.1 ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Το άρθρο 9 παρ.1 εδ.α' του ισχύοντος συντάγματος, όπως και τα αντίστοιχα άρθρα των προ'ίσχύσαντων συνταγμάτων μας, κατοχυρώνει ρητά το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας υπέρ όλων των προσώπων που ευρίσκονται στην Ελλάδα και όχι μόνο υπέρ των Ελλήνων. Υπέρ όλων των ατόμων κατοχυρώνεται επίσης το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας και από τα Συντάγματα των περισσότερων Κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Για κάθε πρόσωπο, έξαλλου, κατοχυρώνει το δικαίωμα και η Ευρωπαϊκή σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο άρθρο 8 παρ.1, το οποίο ορίζει ότι: «παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμό... της κατοικίας του...». Έτσι κατά το άρθρο 9 Σ φορέας του δικαιώματος είναι κάθε φυσικό πρόσωπο ασχέτως ιθαγένειας, ο εκάστοτε ένοικος της κατοικίας ανεξάρτητα αν είναι ιδιοκτήτης ή όχι, δηλαδή κάθε πρόσωπο που διαμένει στην κατοικία με οποιαδήποτε ιδιότητα¹⁰.

Πλήρως εναρμονισμένες με τη διάταξη το Συντάγματος αλλά και τη φύση του δικαιώματος είναι και οι διατάξεις των άρθρων 253 και 254 παρ.1 του Κ.Π.Δ, που αναφέρονται στις προϋποθέσεις πραγματοποίησης της κατ' οίκον έρευνας τη νύχτα αντίστοιχα και οι οποίες διατάξεις αναφέρονται σε κάθε πρόσωπο., ημεδαπό και αλλοδαπό¹¹.

Υποκείμενα ακολούθως του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας είναι όλοι οι άνθρωποι, τόσο οι ενήλικοι όσο και οι ανήλικοι. Το σύνταγμα δεν απαιτεί την συμπλήρωση ορισμένης ηλικίας των φυσικών προσώπων για την ικανότητα αυτοπρόσωπης άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ωστόσο ορισμένη ηλικία είναι απολύτως αναγκαία για την άσκηση των

¹⁰ Βλ. Κ. Γεωργόπουλου, *op. cit.*, τευχ.Γ', σελ.58 επ. Π.Δαγτόγλου σελ.338 επ., αριθμ.περιθωρίου518. Α.Μάνεση «ατομικές ελευθερίες», α' σελ.225, Ν.Ι. Σαρίπολος, *op. Cit.*, τευχ.γ', σελ.98. Κατά τον Π. Δαγτόγλου όμως «στην περίπτωση των επαγγελματιών χώρων ανάγκη προστασίας έχει κατά κανόνα μόνο ο επαγγελματίας, επιχειρηματίας κ.λ.π. . Δεν θεωρούμε την άποψη ορθή γιατί περιορίζει ανεξήγητα το πεδίο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 9 παρ.1 εδ.α' του Συντάγματος.

¹¹ Βλ. Αθ. Κονταξή, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Ι άρθρα 1-319, έκδ. Γ' 1993, άρθρο 254

θεμελιωδών δικαιωμάτων και επομένως και του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας και αυτή είναι η συμπλήρωση του δέκατου έτους της ηλικίας του ανηλίκου, με τη συμπλήρωση της οποίας αποκτά περιορισμένη ικανότητα προς δικαιοπραξία και αστική ευθύνη (άρθρο 128-129 και 917 ΑΚ). Έτσι τα μέλη μίας οικογένειας είναι όλοι φορείς του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας, το οποίο μπορούν να ασκήσουν αυτοπροσώπως με τη συμπλήρωση του δέκατου έτους της ηλικίας τους.

Ως γνωστόν φορείς των ατομικών δικαιωμάτων σύμφωνα με την καταγωγή και τη φύση τους είναι καταρχήν μόνο τα φυσικά πρόσωπα. Πρέπει πάντως να διευκρινιστεί ότι το κράτος και τα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή δράσης τους (ως φορείς δημόσιας εξουσίας ή ως διαχειριστές της περιουσίας τους), δεν μπορούν καταρχήν να θεωρηθούν ως φορείς των ατομικών δικαιωμάτων, γιατί δεν μπορούν τα πρόσωπα αυτά να είναι συγχρόνως αποδέκτες και φορείς των ίδιων δικαιωμάτων. Το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας όμως μπορεί αν ασκηθεί και συλλογικά. Ανήκει δε και σε ημεδαπά και σε αλλοδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, καθώς και σε προσωπικές ενώσεις χωρίς νομική προσωπικότητα. Το άσυλο όμως της κατοικίας, όπως και τα άλλα ατομικά δικαιώματα, δεν τα απολαύουν καταρχήν τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

5.2 ΟΙ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ

Το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας έχει καταρχήν ως αποδέκτες όλους τους φορείς δημόσιας εξουσίας. Αποδέκτες του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας είναι το Κράτος και τα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Ειδικότερα. Το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας δεσμεύει ολόκληρη την κρατική εξουσία, δηλαδή τη νομοθετική, την εκτελεστική και τη δικαστική λειτουργία. Κατά την ορθότερη άποψη¹² το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας δεσμεύει τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου πάντοτε, ανεξάρτητα δηλαδή από τους νομικούς τύπους δράσης τους. Τέλος, το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας δεσμεύει και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού

¹² Βλ. Α. Ράικου «Ατομικά Δικαιώματα» σελ. 125

δικαίου και ιδίως τις επιχειρήσεις, αποκλειστικούς ή κύριος μέτοχος των οποίων είναι το Κράτος.¹³

6. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΪ ΤΟΥ ΔΙΚΑΪΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΪΑΣ

6.1.ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΪ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΪ

Άσυλο της κατοικίας δεν σημαίνει άσυλο της παρανομίας. Δεν μπορεί κανείς να επικαλεστεί το άρθρο 9 του Συντάγματος για να συνεχίσει ανενόχλητος την παράνομη δράση του. Ούτε μπορεί κανείς να αντιτάξει το άσυλο της κατοικίας στις επεμβάσεις που είναι αναγκαίες για την πρόληψη και αποτροπή δημοσίου κινδύνου, πχ πυρκαγιάς, πλημμύρας, εκρήξεως, επιδημίας ή γενικά κινδύνου υγείας ή ζωής.

Από τις διαπιστώσεις αυτές προκύπτουν ορισμένα εγγενή όρια του συνόλου της κατοικίας. Ένα μόνο ιδιαίτερα επαχθή περιορισμό αναφέρει ιδιαίτερα το ίδιο το Σύνταγμα. Πρόκειται για την έρευνα κατ' οίκον που το Σύνταγμα ρυθμίζει επαναλαμβάνοντας μία παλιά συνταγματική διάταξη στην οποία προσθέτει και ένα νέο όρο. Κατά το άρθρο 9 παρ1 εδ.γ' : «καμία έρευνα δεν γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας»¹⁴.

Ωστόσο σύμφωνα με την προαναφερόμενη διάταξη η έρευνα, πέρα από το γεγονός ότι πρέπει να γίνεται «όταν και όπως ορίζει ο νόμος», απαιτεί και μία πρόσθετη προϋπόθεση :την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας. Η διάταξη αυτή αποτελεί μία συνταγματική προϋπόθεση για τον επιτρεπτό περιορισμό του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας, για την πραγματοποίηση της κατ' οίκον έρευνας. Η διάταξη αυτή, η οποία σημειωτέον με την εξαίρεση του Συντάγματος του 1925, δεν περιλαμβανόταν στα αντίστοιχα άρθρα των προισχύσαντων Συνταγμάτων, περιελήφθη στο ισχύον Σύνταγμα. Το Σύνταγμα επομένως απαιτεί ως προϋπόθεση της κατ' οίκον έρευνας να ενεργείται αυτή πάντοτε παρουσία δικαστικών λειτουργών, οι

¹³ Βλ. Α. Μάνεση, «ατομικά δικαιώματα» σελ.47, Α.Ράικου «ατομικά δικαιώματα» τευχ.Α' δελ.134

¹⁴ Βλ. Π.Δ. Δαγτόγλου «Ατομικά Δικαιώματα» σελ 339-341

οποίοι περιβάλλονται με τις συνταγματικές εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας κατά τις διατάξεις των άρθρων 87-91 του Συντάγματος. Ως τέτοιο θεωρούνται και οι εισαγγελείς, αντεισαγγελείς, ειρηνοδίκες και πταισματοδίκες.

A. Η ΈΡΕΥΝΑ ΣΕ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ Κ. ΠΟΛ. ΔΙΚ.

Η έρευνα ορίζεται στο άρθρο 253 του Κ.Πολ. Δικ., ως η ανακριτική πράξη για κακούργημα ή πλημμέλημα η οποία αποσκοπεί στην ανεύρεση στοιχείων που απαιτούνται για να πραγματοποιηθεί η βεβαίωση του εγκλήματος, η αποκάλυψη και τελικά η σύλληψη των δραστών.

Μία μορφή έρευνας είναι και αυτή που μας απασχολεί, η κατ' οίκον δηλαδή έρευνα. Από το άρθρο 253 συμπεραίνει κανείς ότι υπάρχουν δύο βασικές προϋποθέσεις για να διεξάγεται αυτή η έρευνα. Πρώτον να διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα. Δεύτερον, να είναι δυνατό να υποτεθεί βάσιμα ότι μόνο με αυτό το μέσο μπορεί να κατορθώσει να διευκολυνθεί η βεβαίωση του εγκλήματος, η αποκάλυψη και η σύλληψη των δραστών ή τέλος η βεβαίωση ή η αποκατάσταση της ζημίας που προξενήθηκε¹⁵.

Από τις παραπάνω προϋποθέσεις εξάγεται το συμπέρασμα ότι τηρείται με το άρθρο 253 Κ.Πολ. Δικ.¹⁶, η βασική αρχή του συνταγματικού δικαίου, η αρχή της αναλογικότητας, που πλέον αναγνωρίζεται και από το ελληνικό συνταγματικό κείμενο *expressis verbis* μετά την αναθεώρηση του 2001¹⁷.

Τελικά θα πρέπει η έρευνα να πληροί τις τρεις μερικότερες προϋποθέσεις της αρχής της αναλογικότητας [καταλληλότητα/ προσφορότητα, αναγκαιότητα, στάθμιση κόστους και οφέλους]

---

¹⁵ Βλέπε σχετικά Α.Καρρά, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλα,Αθήνα, 1998, σελ. 474.

¹⁶ «Αν διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα, έρευνα διενεργείται όταν μπορεί Βάσιμα να υποτεθεί ότι η βεβαίωση του εγκλήματος, η αποκάλυψη ή η σύλληψη των δραστών ή, Τέλος η βεβαίωση ή η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί ή να διευκολυνθεί μόνο με αυτήν».

¹⁷ Άρθρο 25 παρ. 1 «Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το σύνταγμα να επιβληθούν Στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας

Επιπλέον η έρευνα, όπως προαναφέρθηκε θα πρέπει να είναι μέσο κατάλληλο για την ανεύρεση στοιχείων από τα οποία θα μπορούσαμε βάσιμα να συμπεράνουμε την τέλεση του εγκλήματος, τη αποκάλυψη των δραστών ή τέλος η αποκατάσταση της ζημίας. Τελικά η έρευνα θα πρέπει να είναι κατάλληλο μέσο για τους σκοπούς της ποινικής δίωξης. Και θεωρείται κατάλληλη αν από αυτή μπορεί εύλογα να υποτεθεί ότι θα υπάρξει σημαντική εξέλιξη στην ποινική δίωξη [αρχή της προσφορότητας]

Β. ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ

Κατά τη διεξαγωγή των ερευνών πρέπει να αποφεύγεται κάθε περιττή δημοσιότητα και κάθε μη απολύτως αναγκαία ενόχληση των ενοίκων. Πρέπει επίσης να καταβάλλεται μέριμνα για την υπόληψή τους και διαφύλαξη των ατομικών μυστικών που δεν έχουν σχέση με την κατηγορούμενη πράξη και ολόκληρη η ενέργεια να διεξάγεται με κάθε ευπρέπεια και κοσμιότητα. Ο ένοικος των διαμερισμάτων, τα οποία θα διερευνηθούν, πρέπει να προσκαλείται από τον ενεργούντα την έρευνα να παρευρίσκεται κατά τη διεξαγωγή της και σε περίπτωση απουσίας του προσκαλείται να παραστεί ένας από τους γείτονες. Επιπλέον, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 257παρ. 3εδ.β', που πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει γενικότερη εφαρμογή σε κάθε μορφής έρευνα, αν ζητείται ορισμένο πράγμα ή έγγραφο, ο ενεργών την έρευνα προσκαλεί προηγουμένως τον κατέχοντα να το παραδώσει. Αν ο ενεργών την έρευνα βρει την πόρτα κλειστή και ο ένοικος αρνείται να την ανοίξει, μπορεί να την παραβιάσει παρουσία και του δεύτερου ανακριτικού υπαλλήλου που υποχρεωτικά προσλαμβάνεται κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.

Γ. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΚΠΔ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΟ ΆΡΘΡΟ 9 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ.

Οι διατάξεις του ΚΠΔ για την έρευνα σε κατοικία δεν

ανταποκρίνονται πλήρως στο άρθρο 9 του Συντάγματος, το οποίο ρητά ορίζει ότι πάντοτε απαιτείται για την κατ' οίκον έρευνα η παρουσία και η σύμπραξη δικαστικών λειτουργών. (Δικαστικοί λειτουργοί είναι όσοι αναλαμβάνουν «προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας»¹⁸, δηλαδή εισαγγελέας, πρωτοδίκης, ειρηνοδίκης, πταισματοδίκης, εφέτης κλπ). Όμως στα άρθρα 254 παρ.1 και 255 παρ.2 ΚΠΔ ο νομοθέτης θεωρεί πως η έρευνα μπορεί να γίνει και χωρίς δικαστικό λειτουργό. Στο μεν 254 παρ.1, αν δεν υπάρχει ή κωλύεται ο εισαγγελέας, ο ειρηνοδίκης, ο πταισματοδίκης ή ο ανακριτής, η έρευνα γίνεται από αξιωματικό της αστυνομίας. Στο δε 255 παρ.2, αν την έρευνα ενεργεί αξιωματικός ή υπαξιωματικός της χωροφυλακής ή αξιωματικός της αστυνομίας, ως δεύτερος ανακριτικός υπάλληλος θα προσληφθεί δικαστικός λειτουργός, διαφορετικά θα προσληφθεί ο πρόεδρος της κοινότητας. Οι διατάξεις αυτές αντιβαίνουν ευθέως στο Σύνταγμα οπότε, με βάση την υπέρτατη τυπική ισχύ του Συντάγματος, λογικά θα μείνουν ανεφάρμοστες.

6. 2. Άλλοι περιορισμοί

A. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Τίθεται το ζήτημα αν οι καθιερωμένοι από τη διάταξη του άρθρου 5 παρ.1 περιορισμοί της ελευθερίας ανάπτυξης της προσωπικότητας ισχύουν και για το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας. Ειδικότερα, η διάταξη του άρθρου 5 παρ.1 του ισχύοντος Συντάγματος κατοχυρώνει το γενικό θεμελιώδες δικαίωμα, στο οποίο περιλαμβάνεται και η ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας, υπό τη ρητή επιφύλαξη «των δικαιωμάτων των άλλων», του «Συντάγματος» και των «χρηστών ηθών». Πρόβλημα κυρίως δημιουργείται για έναν από τους περιορισμούς και, συγκεκριμένα, για τα χρηστά ήθη. Οι άλλοι δύο περιορισμοί είναι αυτονόητοι. Όσον αφορά τον περιορισμό που αναφέρεται στα χρηστά ήθη, τίθεται για τις ειδικές ατομικές ελευθερίες που δεν κατοχυρώνονται υπό τον περιορισμό αυτό, όπως για παράδειγμα για το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας. Κατά την κρατούσα άποψη ο περιορισμός που αναφέρεται στα χρηστά ήθη δεν ισχύει στα άλλα ατομικά

¹⁸Άρθρα 87-91 του συντάγματος.

δικαιώματα. Έτσι η διάταξη του άρθρου 9 παρ1 εδ.α είναι ειδική απέναντι στη διάταξη του άρθρου 5 παρ.1 που είναι αναμφίβολα γενική¹⁹.

Ακόμα το άσυλο της κατοικίας ανήκει στα ατομικά εκείνα δικαιώματα που αναστέλλονται σε περίπτωση κήρυξης της χώρας σε «κατάσταση πολιορκίας» βάσει της διάταξης του άρθρου 48 παρ.1 του Συντάγματος. Στη περίπτωση αυτή εφαρμόζεται ο νόμος 566/1977 περί «καταστάσεως πολιορκίας» κατά τον οποίο η στρατιωτική αρχή έχει το δικαίωμα να ενεργεί κατ' οίκον έρευνες κατά την ημέρα και τη νύχτα χωρίς την παρουσία εκπροσώπων δικαστικής εξουσίας. Κατά την ορθότερη άποψη, τέλος, εν προκειμένω ισχύει συμπληρωματικά και η διάταξη του αρθρ. 15 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία καθιερώνει ρητά την αρχή της αναλογίας μεταξύ των λαμβανόμενων μέτρων και της κατάστασης, στην αντιμετώπιση της οποίας αποβλέπουν. Έτσι, η αναστολή του άρθρου 9 παρ.1 εδ.α' πρέπει να είναι απολύτως αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης εξαιτίας της οποίας αναστέλλεται.

B. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε πρόσωπο στο σεβασμό, μεταξύ άλλων, και της κατοικίας του. Οι περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό προβλέπονται από τη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου και είναι ευρύτεροι των περιορισμών που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 9 παρ.1 εδ.γ' του Συντάγματος μας. Πράγματι, η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης ομιλεί περί επεμβάσεων γενικά της δημόσιας αρχής στην άσκηση των κατοχυρωμένων στην πρώτη παράγραφο του ίδιου άρθρου δικαιωμάτων, στην έννοια των οποίων περιλαμβάνονται τόσο η έρευνα όσο και η απλή είσοδος στην κατοικία, εφόσον η επέμβαση αυτή προβλέπεται από το νόμο και αποτελεί αναγκαίο μέτρο σε μία δημοκρατική κοινωνία για την εθνική ασφάλεια, την οικονομική ευημερία της χώρας, την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της ηθικής ή

¹⁹ Βλ. Π. Τσίρη «Ατομικά « Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας» σελ.111

της υγείας, ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων. Έτσι η διάταξη καλύπτει κάθε είδους έρευνα στην κατοικία κάθε προσώπου . η διάταξη δηλαδή συγκεκριμενοποιεί τη γενική επιφύλαξη του νόμου του άρθρου 9 παρ.1 εδ.γ' του Συντάγματος μας χωρίς όμως και να απαιτεί την παρουσία εκπροσώπου δικαστικής εξουσίας. Κατά συνέπεια ,οποιαδήποτε έρευνα φορέων δημόσιας εξουσίας στην κατοικία κάποιου προσώπου χωρίς την ταυτόχρονη παρουσία δικαστικού λειτουργού, δεν νομιμοποιείται σύμφωνα με το άρθρο8 παρ.2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, δεδομένου ότι η τελευταία δεν υπερισχύει του Συντάγματος σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ.1 και η διάταξη αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ευμενής για το άτομο επειδή περιορίζει το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας.

Όσον αφορά τα άλλα διεθνή κείμενα: το άρθρο 17 του Διεθνούς Συμφώνου περί των Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είναι πολύ περιεκτικό και περιλαμβάνει μόνον την προστασία του κάθε προσώπου από αυθαίρετη και παράνομη επέμβαση στην κατοικία του αναγνωρίζοντας του συγχρόνως το σχετικό δικαίωμα. Η ρύθμιση τέλος του άρθρου 17 του Διεθνούς Συμφώνου επαναλήφθηκε σχεδόν στη διάταξη του άρθρου 11 της Αμερικανικής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

7. ΟΙ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΒΑΤΩΝ²⁰

Ο συνταγματικός νομοθέτης έχει θεωρήσει τόσο σοβαρή την παραβίαση του ασύλου της κατοικίας ώστε δεν περιορίστηκε μόνο στη διακήρυξη του απαραβίαστου αλλά προέβλεψε ο ίδιος, κατ' εξαίρεση, και κυρώσεις κατά των παραβατών της συνταγματικής προστασίας του. Έτσι, κατά τη διάταξη του άρθρου 9 παρ.2 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως νόμος ορίζει». Η διάταξη με ορισμένες τροποποιήσεις, επαναλαμβάνει τη διάταξη των αντίστοιχων άρθρων των προηγούμενων

²⁰ Βλέπε Π.Τσίρης «Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας» σελ. 99 επ.

Συνταγμάτων, από το Σύνταγμα του 1911 και εξής, και εμφανίζεται πληρέστερη όσον αφορά την ποινική τιμωρία των παραβατών. Πράγματι, η διάταξη του ισχύοντος Συντάγματος προβλέπει την τιμωρία των παραβατών του οικιακού ασύλου όχι μόνο για κατάχρηση εξουσίας ή για παραβίαση του οικιακού ασύλου, όπως προέβλεπαν εκείνα, αλλά σωρευτικά για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας. Πρόκειται περί μιας κατ' ιδέαν συρροής κατά το άρθρο 94 παρ.2 του Ποινικού Κώδικα των εν λόγω εγκλημάτων. Αντίθετα όσον αφορά την ικανοποίηση του παθόντος επαναλαμβάνει μόνο τη ρύθμιση των προηγούμενων Συνταγμάτων σύμφωνα με την οποία πρέπει αυτή να είναι πλήρης, χωρίς να αναφέρει ειδικότερα την ικανοποίηση του παθόντος με χρηματικό ποσό, θεωρώντας την προφανώς ως περιττή, δεδομένου ότι η χρηματική ικανοποίηση του παθόντος αναμφίβολα περιέχεται στην πλήρη αποζημίωση αυτού. Έτσι η συνταγματική διάταξη προβλέπει ποινική και αστική ευθύνη για τους παραβάτες της. Εξάλλου, οι παραβάτες της διάταξης υπέχουν και πειθαρχική ευθύνη σύμφωνα με τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις

7.1 ΠΟΙΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Το θέμα ρυθμίζουν οι διατάξεις των άρθρων 239 και 241 Π.Κ.. η διάταξη του άρθρου 239 ΠΚ είναι μία γενική διάταξη , η οποία περιορίζεται σε συγκεκριμένους υπαλλήλους, τους ανακριτικούς, χωρίς άμεση αναφορά στις διατυπώσεις επιτρεπτής παραβίασης του ασύλου της κατοικίας κατά το άρθρο 9Σ και 253 ΚΠΚ. Αντίθετα το έγκλημα του άρθρου 241 ΠΚ αποτελεί περίπτωση υπηρεσιακής κατάχρησης. Υποκείμενο της πράξης αυτής είναι κάθε υπάλληλος, ο οποίος ενεργεί υπό την ιδιότητά του αυτή για την πραγματοποίηση πράξης αναγόμενης στα καθήκοντά του ή υπό το πρόσχημα ανάλογης ενέργειας²¹. Οποιοσδήποτε υπάλληλος, έστω και μη ανακριτικός είναι υποκείμενο του αδικήματος της παραβίασης του οικιακού

²¹ Βλ. Βαρβαρέτου, Ποινικός Κώδικς, εξδ. Ε' 1979, άρθρο 239 σελ.781, Γάφου Ποινικόω Δίκαιον Ειδικόν Μέρος, τευχ. Γ' 1961 σελ.34., Μ . Παπαδογιάννη, Ερμηνεία Ποινικού Κώδικα, Κελιμενον Κατ' άρθρον ερμηνεία, νομολογία- σχόλια,1984, άρθρο 239, σελ.791. Δ. Σπινέλλη, Ποινικό Δίκαιο, Ειδικό μέρος (πανεπιστημιακές παραδόσεις), εγκλήματα σχετικά με την υπηρεσία, 1988, σελ.41

ασύλου. Η διάταξη του άρθρου 241 ΠΚ αποσκοπεί στην προστασία του συνταγματικώς κατοχυρωμένου ασύλου της κατοικίας από προσβολές που προέρχονται από ιδιώτες ή από εκπροσώπους της αρχής. Αντίθετα, διαταράξεις του οικιακού ασύλου που προέρχονται από ιδιώτες ή υπαλλήλους για σκοπούς άσχετους με την υπηρεσία τους αποτελούν διατάραξη οικιακής ειρήνης και τιμωρούνται κατά το άρθρο 334 ΠΚ με ελαφρότερη ποινή. Η αξιόποινη εγκληματική ενέργεια του άρθρου 241 ΠΚ συνίσταται στην είσοδο του υπαλλήλου στην κατοικία άλλου προσώπου χωρίς τη θέληση του τελευταίου. Υποκειμενικώς απαιτείται δόλος ο οποίος περιλαμβάνει τη γνώση και τη θέληση των στοιχείων της πράξης, δηλαδή γνώση του δράστη ότι έχει την υπαλληλική ιδιότητα, ότι εισέρχεται στην κατοικία άλλου χωρίς τη θέλησή του και ότι ενεργεί χωρίς την τήρηση των νόμιμων διατυπώσεων κατά το άρθρο 9 του Συντάγματος και 253 επ. ΚΠΔ.

7.2 ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Το περιεχόμενο της αστικής ευθύνης είναι η υποχρέωση «σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος» περιουσιακή και μη. Η διάταξη επιφυλάσσει κατά τα λοιπά τη ρύθμιση του θέματος στο νόμο. Δεδομένου ότι ο νόμος αυτός δεν εκδόθηκε, εφαρμόζονται εν προκειμένω οι διατάξεις του άρθρου 297, 298 επ., 914 και 932 του Αστικού Κώδικα, εφόσον δεν είναι αντίθετες προς τη διάταξη του Συντάγματος. Η ευθύνη προς αποζημίωση βαρύνει κυρίως τον παραβάτη και συντρεχόντως το δημόσιο. Οι διατάξεις επομένως του άρθρου 85 παρ.1 και 86 του υπαλληλικού κώδικα που καταργούν την υπαλληλική ευθύνη έναντι του ζημιωθέντος, δεν εφαρμόζονται εν προκειμένω.

7.3 ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Η διάταξη του άρθρου 9 Σ δεν προβλέπει πειθαρχική ευθύνη των παραβατών. Η ευθύνη όμως αυτή προκύπτει αναμφίβολα από τις διατάξεις του πειθαρχικού δικαίου των δημοσίων υπαλλήλων. Πράγματι, η μη εκπλήρωση μίας συνταγματικής υποχρέωσης του υπαλλήλου αποτελεί πρόδηλα «παραβίαση καθήκοντος» υπό την έννοια για παράδειγμα του

άρθρου 206 παρ.1 στοιχ.κη' του Υπαλληλικού Κώδικα. Για το αδίκημα της παράβασης καθήκοντος μπορεί, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 207 παρ.4 στοιχ. β' του Κώδικα αυτού, να επιβάλλεται στον υπάλληλο ακόμη και η ποινή της οριστικής παύσης²².

8. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Η προστασία της κατοικίας περιλαμβάνεται σε όλα σχεδόν τα διεθνή κείμενα περί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ήδη η διάταξη του άρθρου 12 της Παγκόσμιας Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διακήρυξε το δικαίωμα προστασίας της κατοικίας κάθε ανθρώπου από αυθαίρετες επεμβάσεις ή προσβολές. Στη συνέχεια το άσυλο της κατοικίας κατοχυρώθηκε από το άρθρο 17 του Διεθνούς Συμφώνου περί των Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (1966) που ορίζει τα εξής: «κανείς δεν επιτρέπεται να υποβληθεί σε αυθαίρετες ή παράνομες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή την αλληλογραφία του ούτε να υποστεί παράνομες προσβολές στην τιμή και την υπόληψή του. Καθένας έχει το δικαίωμα προστασίας από το νόμο εναντίον κάθε τέτοιας παρέμβασης ή προσβολής». Τέλος, η Διεθνής Σύμβαση της 7^{ης} Μαρτίου 1966 «περί καταργήσεως κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων» απαγορεύει στο άρθρο 5 στοιχ.ε' αριθμ.3 κάθε μορφής διάκριση στην απόλαυσή του δικαιώματος της κατοικίας.

Το άσυλο της κατοικίας πλήρως και από τα περιφερειακά κείμενα περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εκτός από τον Αφρικανικό Χάρτη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών του 1981. Έτσι η Σύμβαση της Ρώμης της 4^{ης} Νοεμβρίου 1950 για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών κατοχυρώνει την προστασίας της κατοικίας για κάθε πρόσωπο, με υπερνομοθετική αλλά υποσυνταγματική ισχύ στην εσωτερική έννομη τάξη σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 28 παρ. 1 του ισχύοντος ελληνικού

²² Βλέπε Θ. Παναγόπουλου, Στοιχεία Υπαλληλικού Δικαίου 1985,σελ.181

Συντάγματος. Ανάλογες διατάξεις περιέχονται και στο άρθρο 11 της Αμερικανικής Σύμβασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του 1969.

9. ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΣΪΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΜΕ ΆΛΛΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ²³

9.1 Το ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΛΕΪΘΕΡΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΌΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΉΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΉ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΉ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΉ ΖΩΉ ΤΗΣ ΧΪΡΑΣ

Η διάταξη του άρθρου 5 παρ.1 του ισχύοντος Συντάγματος καθιερώνει ένα αυτοτελές θεμελιώδες δικαίωμα, το οποίο έχει αναμφίβολα γενικό χαρακτήρα σε αντίθεση με τις άλλες διατάξεις θεμελιωδών δικαιωμάτων που έχουν καταρχήν ειδικό χαρακτήρα . Έτσι, διάταξη ως γενική υποχωρεί έναντι των άλλων διατάξεων που είναι ειδικές. Κατ' ακολουθία το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας επικρατεί απέναντι στη γενική διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1. Πρέπει να σημειωθεί ότι η γενική διάταξη του άρθρου 5 παρ.1 δεν εφαρμόζεται ούτε συμπληρωματικά εν προκειμένω. Η διάταξη του άρθρου 5 παρ.1 έχει κατά την ορθότερη άποψη επικουρικό ή συμπληρωματικό χαρακτήρα απέναντι στις άλλες διατάξεις μόνο για να καλύψει τους μη ρητά προστατευόμενους από εκείνες βιοτικούς τομείς των ατόμων.

9.2 Το ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΙΔΙΩΤΙΚΌΥ ΒΪΟΥ

Η διάταξη του άρθρου 9 παρ.1 εδ. β' που κατοχυρώνει το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου είναι γενική διάταξη απέναντι στη διάταξη του άρθρου 9 παρ.1 εδ.α' που κατοχυρώνει το άσυλο της κατοικίας και είναι ειδική. Πράγματι το οικιακό άσυλο είναι ένα από τα στοιχεία του ιδιωτικού βίου δεδομένου ότι «το απαραβίαστο δεν περιορίζεται μόνο στην έρευνα ή στην είσοδο στην εν γένει κατοικία. Η διάταξη απαγορεύει γενικότερα την παρακολούθηση, την κατασκόπευση και τον έλεγχο της

²³ Βλέπε Π. Τσίρη

ιδιωτικής ή οικογενειακής συμπεριφοράς με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, φανερό ή κρυφό». Η σχέση μεταξύ των δύο αυτών δικαιωμάτων είναι μεν στενή υπό την έννοια ότι η παραβίαση του οικιακού ασύλου αποτελεί και παραβίαση του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου, χωρίς όμως αυτό να θίγει και την αυτοτέλεια των δύο αυτών δικαιωμάτων όπως αυτή συνάγεται και από τη θέληση του συνταγματικού νομοθέτη να περιορίσει το ένα από τα δύο αυτά δικαιώματα κατοχυρώνοντας στο άρθρο 9 παρ.1 του Συντάγματος το άσυλο της κατοικίας μεν υπό τη γενική επιφύλαξη του νόμου (εδ.γ'), το δε δικαίωμα του ιδιωτικού βίου ως ανεπιφύλακτο ατομικό δικαίωμα (εδ.β') . Πρέπει λοιπόν να γίνει η εξής διευκρίνιση: η φυσική επέμβαση στον ιδιωτικό χώρο της κατοικίας και η μυστική εγκατάσταση μικροφώνων παραβιάζει το άσυλο της κατοικίας, ενώ η παρακολούθηση των συνομιλιών αυτή καθεαυτή προσβάλλει τα απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου.

9.3 Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

Όπως προαναφέρθηκε η παρεμπόδιση του ατόμου να εξέλθει από την κατοικία του αποτελεί περιορισμό της ελευθερίας της κίνησης²⁴. Μεταξύ των δύο αυτών δικαιωμάτων δεν υπάρχει καμία σχέση, γιατί καθένα από αυτά έχει διαφορετικό σκοπό. Το άσυλο της κατοικίας προστατεύει ένα συγκεκριμένο χώρο του ατόμου για την ανεμπόδιστη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του σε αυτόν, ενώ η ελευθερία κίνησης προστατεύει την ελευθερία κυκλοφορίας , επιλογής τόπου διαμονής και κατοικίας, εξόδου από τη Χώρα και επανόδου σε αυτή²⁵.

9.4 Το ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΗΣ

Στην περίπτωση που πραγματοποιούνται συναθροίσεις σε κατοικία εφαρμόζονται κατ' αρχήν οι διατάξεις του άρθρου 11 περί του δικαιώματος της συναθροίσεως και όχι οι διατάξεις του άρθρου 9. Όταν όμως στην κατοικία διαπράττονται αδικήματα

²⁴ Βλ. Δαγτόγλου.ο.π., Α', σελ.337, αριθμ. περιθ.517

²⁵ Βλ. Ράικου, ο.π., τεύχος Γ', σελ.109

κατά τη διάρκεια της συνάθροισης , τότε η επέμβαση της αστυνομίας θα κριθεί βάσει των ειδικών διατάξεων του άρθρου 9 και όχι του άρθρου 11 του Συντάγματος²⁶.

10.ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΙΑΚΟΥ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΣΔΑ-ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

10.1.ΓΕΝΙΚΑ

Το δικαίωμα του οικιακού ασύλου κατοχυρώνεται *expressis Verbis* από την ευρωπαϊκή σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου που υπεγράφη στη Ρώμη 4Νοεμβρίου 1950.⁴⁸ Σύμφωνα, λοιπόν με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ: «Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του». Η διάταξη αυτή, κατά το άρθρο 28 του ισχύοντος συντάγματος υπερισχύει από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας ενσωματώθηκε από πολύ νωρίς στις συνταγματικές παραδόσεις των λαών της Ευρώπης , καθώς ,όπως είπαμε, ήταν ένα από τα δικαιώματα του «κλασσικού καταλόγου». Το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ είχε ως έμπνευση το αντίστοιχο άρθρο 12 της καθολικής διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη.⁴⁹ «Κανείς δε θα γίνει αντικείμενο αυθαίρετων επεμβάσεων στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένειά του, την κατοικία ή την αλληλογραφία του ούτε (αντικείμενο) προσβολών στην τιμή και την υπόληψή του. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην έννομη προστασία κατά τέτοιων επεμβάσεων ή τέτοιων αυθαίρετων επιθέσεων. Βέβαια στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ η διατύπωση είναι καταφατική («παν πρόσωπον δικαιούται »)ενώ στο άρθρο 12της διακήρυξης η διατύπωση είναι αποφατική (Κανείς, δεν θα είναι αντικείμενο ...»). Επιπλέον η διακήρυξη στρέφεται μόνο κατά των επεμβάσεων και των επιθέσεων , ενώ η σύμβαση έχει γενικότερο χαρακτήρα. Η τελευταία όμως δεν προστατεύεται στο άρθρο 8 (αλλά στο άρθρο 10) την τιμή και την υπόληψη, σε αντίθεση με τη διακήρυξη που τις προστατεύει στο άρθρο 19 μαζί με το άσυλο της κατοικίας.

²⁶ Βλέπε Π. Τσίρη «Η συνταγματική κατοχύρωση του ασύλου της κατοικίας» σελ.68 επ.

10.2 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΣΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΔΑΔ

Στο γαλλικό κείμενο της ΕΣΔΑ αναφέρεται ,για την έννοια της κατοικίας η λέξη «domicile», σε αντίθεση με το γαλλικό κείμενο όπου αναφέρεται η έννοια «home». Η έννοια domicile θεωρείται ως ευρύτερη από την αντίστοιχη αγγλική «home» Στην απόφαση Gillow κατά Ηνωμένου Βασιλείου (24 Νοεμβρίου 1986) το ευρωπαϊκό δικαστήριο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, παραδέχθηκε ότι «κατοικία αποτελεί ένα σπίτι όπου οι ιδιοκτήτες έμεναν για 18 μήνες αλλά εκκενώθηκε γιατί χρειαζόταν επισκευές. Επίσης θεώρησε ως «κατοικία» ένα τροχόσπιτο στο οποίο ζούσε αδιαλείπτως επί πολλά χρόνια, μια οικογένεια τσιγγάνων, που είχε αγοράσει το οικόπεδο στο οποίο είχε σταθμεύσει το όχημα (υπόθεση Buckley κατά Ηνωμένου Βασιλείου – 25 Σεπτεμβρίου 1996). Ένα δωμάτιο ξενοδοχείου, κατά τη θεωρία μπορεί να στοιχειοθετεί την έννοια της «κατοικίας» κατά την ΕΣΔΑ. Ομοίως ένα δωμάτιο σε ένα καταφύγιο, όπου δηλαδή η διαμονή είναι τελείως προσωρινή (ακόμη και λίγες ώρες). Στον αντίποδα των πιο πάνω συμπερασμάτων, η ευρωπαϊκή Επιτροπή δε θεώρησε ότι εμπίπτει την έννοια της κατοικίας ένα αυτοκίνητο σταθμευμένο σε δημόσιο δρόμο. (Υπόθεση Χ. κατά Βελγίου, 30 Δεκεμβρίου 1974). Στην υπόθεση Λοϊζίδου κατά Τουρκίας (18 Δεκεμβρίου 1994) το δικαστήριο (ΕΔΑΔ) δε δέχτηκε διασταλτική ερμηνεία του όρου κατοικία ώστε να καλύπτει μια περιοχή ενός κράτους όπου κάποιος μεγάλωσε και η οικογένειά του έχει τις ρίζες της αλλού και όπου δε ζει πλέον. Όμως το δικαστήριο εντάσσει στην έννοια της κατοικίας με διασταλτική ερμηνεία τους χώρους όπου εκτυλίσσεται η επαγγελματική ή εμπορική δραστηριότητα όπου όμως λαμβάνουν χώρα και άλλες πιο προσωπικού χαρακτήρα δραστηριότητες. Το αντίθετο θα ήταν άνιση μεταχείριση και θα αντέβαινε στην έννοια της ιδιωτικής ζωής σε περίπτωση που επαγγελματικές και προσωπικές δραστηριότητες που διεξάγονται στον ίδιο χώρο είναι αδύνατο να διαχωριστούν. Γενικά, το δικαστήριο υιοθετεί μια συσταλτική ερμηνεία της έννοιας «κατοικία», την αναγνωρίζει όμως και στα νομικά πρόσωπα. Στην υπόθεση Hoehse AG κατά Επιτροπής των ευρωπαϊκών κοινοτήτων (21 Σεπτεμβρίου

1989), το δικαστήριο ορίζει ότι οι παρεμβάσεις της δημόσιας εξουσίας στη σφαίρα της ιδιωτικής δράσης κάθε προσώπου πρέπει να έχουν νομικό θμέλιο και να είναι αιτιολογημένες, ενώ η ύπαρξή μας τέτοιας προστασίας πρέπει να αναγνωριστεί ως γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου.

10.3.ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Όπως και στην ελληνική έννομη τάξη, έτσι και στην ευρωπαϊκή, το δικαίωμα του οικιακού ασύλου δεν έχει μόνο αμυντικό αλλά και προστατευτικό περιεχόμενο. Στην υπόθεση Keegan κατά Ιρλανδία (26 Μαΐου 1994) το δικαστήριο απεφάνθη ότι το όριο ανάμεσα στις θετικές και αρνητικές υποχρεώσεις του κράτους δεν είναι συγκεκριμένο κάθε φορά. Και στις δυο περιπτώσεις πρέπει να προσέχει κανείς την ισορροπία ανάμεσα στα συγκεκριμένα συμφέροντα του ιδιώτη και του κοινωνικού συνόλου. Το ΕΔΑΔ στις αποφάσεις Akdivar κατά Τουρκίας (16 Σεπτεμβρίου 1996) και Menten κατά Τουρκίας (28 Νοεμβρίου 1997) αναγνώρισε ως προσβολή του δικαιώματος του ασύλου την καταστροφή, από σώματα ασφαλείας του τουρκικού κράτους τόπων κατοικίας. Στην έκθεση της 10^{ης} Ιουλίου 1976, η ευρωπαϊκή επιτροπή θεώρησε «μαζική παραβίαση» («violation massive») του δικαιώματος του ασύλου λόγω είτε της δίωξης των ελληνοκυπρίων από τις εστίες τους, είτε λόγω της αποτροπής τους να επιστρέψουν εκεί. Η πιο σπουδαία απόφαση του ΕΔΑΔ αναφορικά με το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας είναι η Lopez Ostra κατά Ισπανίας (9 Δεκεμβρίου 1994). Το δικαστήριο τόνισε το δικαίωμα του ανθρώπου σε εναυγίες περιβάλλον στα πλαίσια του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ. Οι σοβαρές επιδράσεις στο περιβάλλον μπορούν να επηρεάσουν την φυσική υπόσταση του ανθρώπου και να του στερήσουν την ασφάλεια της κατοικίας που συνδέεται με την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή. Αφορμή για την απόφαση στάθηκε η δυσάρεστη επίδραση των αναθυμιάσεων από μονάδα βιολογικού καθαρισμού. Τέλος, οι θεωρητικοί του δικαίου, όπως ο Marc-Andre Eissen, θεωρούν ότι το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας της ΕΣΔΑ τριτενεργεί, εφαρμόζεται δηλαδή και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και δεσμεύει τη δράση τους, παρά τη παράγραφο 2 του άρθρου 8 που αναφέρεται μόνο σε κρατικά όργανα.

10.4.ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Το δικαίωμα στο οικιακό άσυλο δεν είναι απόλυτο με την

έννοια ότι επιδέχεται οριοθετήσεις και περιορισμούς. (Η διάκριση υπάρχει στην ελληνική συνταγματική θεωρία, δεν υφίσταται στο διεθνές δίκαιο). Αυτοί οι περιορισμοί ορίζονται με την παράγραφο 2του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ και είναι απαραίτητη σε ένα δημοκρατικό κράτος για την προστασία ορισμένων αξιών. Επίσης, στις προπαρασκευαστικές εργασίες της ΕΣΔΑ, η Ευρωπαϊκή επιτροπή, είτε επισημαίνει ότι σημασία έχει και η οικονομική κατάσταση ενός κράτους, αναφορικά με το δικαίωμα του ασύλου, δηλαδή το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της. Σε απόφαση της 3^{ης} Οκτωβρίου 1983 κατά της Νορβηγίας το δικαστήριο αναγνώρισε ότι το δικαίωμα του ασύλου βρίσκεται τη δικαιολόγησή του στην οικονομική ευρωστία μιας χώρας. Στην υπόθεση Chapell κατά Ηνωμένου Βασιλείου (30 Μαρτίου 1989), το δικαίωμα οριοθετείται από τους κανόνες του αλτρουϊσμού. Στην απόφαση Camenzind κατά Ελβετίας (16 Δεκεμβρίου 1997) οι δικαστές του ΕΔΔΑ αναγνώρισαν την προστασία των ιδιωτών κατά των αυθαιρέτων προσβολών του κράτους στο άσυλο της κατοικίας ως ανάγκη μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Τέλος, η υπόθεση Funke, Cremieux et Miailhe (25.2.1993) τόνισε τη σημασία της αρχής της αναλογικότητας σε σχέση με τις επεμβάσεις των κρατικών οργάνων στο άσυλο. Συμπεράσματα

Όπως συνάγεται από την απόφαση Lopez Ostra κατά Ισπανίας, ο δικαστής μοιάζει να μη διαχωρίζει το δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας από τα δικαιώματα του ιδιωτικού και οικογενειακού βίου. Τελικά, η απόφαση «Laskey Jaggard et Brown κατά Ηνωμένου Βασιλείου» ορίζει ότι το άσυλο της κατοικίας δε σημαίνει κάποιο ιερό άσυλο, όπως ειδικές περιπτώσεις (π.χ. του ασύλου των ιερών ναών και του πανεπιστημιακού ασύλου).

11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατά το στάδιο της ανυπαρξίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του παρεμβατικού κράτους η ανάγκη του κάθε ατόμου για την προστασία της κατοικίας του ήταν έντονη. Η ένσταση αυτή εξηγείται εύκολα, αν αναλογιστεί κανείς ότι η ανθρώπινη αξία εξατομικεύεται ως ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας. Και σαφώς η τελευταία δεν νοείται χωρίς την ελεύθερη δράση του ατόμου μέσα στον ίδιο του το χώρο.

Ο άνθρωπος στο σύγχρονο δημοκρατικό και κοινωνικό κράτος δεν αρκείται στη σχετική αυτή προστασία. Για αυτό το λόγο, η αξίωση για σεβασμό του ασύλου της κατοικίας στρέφεται πλέον *erga omnes*. ο άνθρωπος επιδιώκει προστασία από κάθε πηγή εξουσίας, και κρατικής και κυρίως ιδιωτικής.

Σε όσους προτείνουν συρρίκνωση των εγγυήσεων της κατ' οίκον έρευνας, και συγκεκριμένα μη παρουσία εκπροσώπων δικαστικής εξουσίας χάριν του δημοσίου συμφέροντος και της πάταξης της εγκληματικότητας, υπάρχει η απάντηση ότι κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο με τη δημοκρατία, τις αρχές και τα δικαιώματα που αυτή περιλαμβάνει. Αυτή η απάντηση μοιάζει αυτονόητη, αλλά πρέπει να διανοηθούμε τότε δεν υπήρχε ο βαθμός δημοκρατικοποίηση που υπάρχει σήμερα. Ωστόσο πολλές φορές σήμερα ο άνθρωπος, παρά το γεγονός ότι έχει επιτύχει απόλυτη προστασία του δικαιώματός του, συναινεί ο ίδιος στην προσβολή από την ιδιωτική εξουσία (με τα γνωστά σε όλους ριάλιτι)

12. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- Γνωμοδότηση 1/1.4.1978 σε Ποιν. Χρ. 1980. Το όχημα πότε είναι κατοικία και πότε όχι.

-Γνωμοδότηση 12/8.5.1963 σε ΝοΒ 1963. Τα καταστήματα: Πότε είναι κατοικία και πότε όχι. Επιτρεπτό της έρευνας επί πταισμάτων, σε δημόσιους χώρους και όχι σε κατοικίες.

-Γνωμοδότηση 11/10.6.1975 σε ΝοΒ 1975 η αντισυνταγματικότητα και κατά συνέπεια μη εφαρμογή των άρθρων 254 παρ.1 και 255 παρ 2 του ΚΠΔ

-Γνωμοδότηση 4007/25.6.1975 σε Ποιν Χρ 1975 και Γνωμοδ. 1/22.3.1978 σε Ποιν Χρ 1978 Η αναγκαία παρουσία δικαστικού εκπροσώπου σε κάθε περίπτωση κατ' οίκον έρευνας, βάσει του άρθρου 9 του Συντάγματος

-Γνωμοδότηση 15/21.11.1980 σε Ποιν Χρ 1981 η χορήγηση αντιγράφου της έκθεσης κατόπιν της κατ' οίκον έρευνας στον ένοικο αυτής, με προφορική αίτησή του.

-Γνωμοδότηση 21/1973 σε ποιν χρ 1973 τι είναι τα τυχερά παιχνίδια επιτρέπεται ή όχι η νυχτερινή κατ' οίκον έρευνα σε οικία όπου διενεργούνται τέτοια παιχνίδια

-Γνωμοδότηση 19/7.10.1975 σε ΝοΒ 1975 και Γνωμοδ. Ηρακλείδη σε Αρμενόπουλο 1984 η παρουσία του δικαστικού λειτουργού δεν είναι αναγκαία κατά τη διάρκεια της αναγκαστικής εκτέλεσης από τον δικαστικό επιμελητή.

-Γνωμοδότηση 15/8.3.1974 σε ΝοΒ 1974 Η κατεδάφιση αυθαίρετων κτιρίων δεν αποτελεί κατ' οίκον έρευνα

-Γνωμοδότηση 434/15.7.1978 σε Ποιν Χρ 1978 Πότε απαγορεύεται η κατ' οίκον έρευνα του δικηγόρου του κατηγορουμένου.

-Γνωμοδότηση 8/8.5.1977 σε Ποιν Χρ 1977 Η βιομηχανία δεν είναι «κατοικία» με την έννοια του άρθρου 9 του Συντάγματος

13. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κώστας Γ, Μαυριάς « Το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου» σελ 151-165
- Π.Δ. Δαγτόγλου «Ατομικά Δικαιώματα» σελ.324-346, Κεφάλαιο 7^ο
- Παναγιώτης Β. Τσίρης «Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας» σελ. 41-103
- Βασίλειος Σκούρης- Αναστάσιος Τάχος «Ειδικό διοικητικό δίκαιο-τεύχος3- Δίκαιο της δημόσιας τάξης» Κεφάλαιο Α παρ.3 σελ.64-70
- Β.Βενιζέλος-Κ.Χρυσόγονος «Κείμενα συνταγματικών ελευθεριών»
- Αριστόβουλος Ι Μάνεσης «Συνταγματικά δικαιώματα/ατομικές ελευθερίες-παν/κες παραδόσεις δ' έκδοση» σελ.222 -231
- Κώστας Χρυσόγονος «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα» ειδικό μέρος παρ. 18 σελ. 247-255
- Ανδρουλάκης Ν. :Θεμελιώδεις έννοιες της Ποινικής Δίκης, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα ,Αθήνα 1994,σελ. 247επ.
- Γεωργόπουλος Κ., Επίτομο συνταγματικό δίκαιο, 12^ηέκδοση 2001,σελ. 334επ.
- Δημητρόπουλος Ανδρέας, Συνταγματικά Δικαιώματα, ειδικό μέρος παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου τομ. ΙΙΙ, ημ. β' , Αθήνα 2005,σελ. 167επ.
- Δημητρόπουλος Α. «Το σύνταγμα ως βάση της έννομης τάξης» Αθήνα 2002
- Δημητρόπουλος Α. Παραδόσεις συνταγματικού δικαίου
- Καρακώστας Β.,Γεωργοπούλου –Αθανασούλη Ελ. ,Το Σύνταγμα Ερμηνευτικά Σχόλια ,τ.Β', Νομική Βιβλιοθήκη.
- Καρράς Αργ. ,Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, εκδ .Αντ. Ν.

Σάκκουλα, Αθήνα 1998,σελ. 474 ,επ.

-Μαυριάς Κ.,Παντελής Α. ,Συνταγματικά Κείμενα, Ελληνικά και ξένα ,β' εκδ. εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα,Αθήνα 1990,σελ. 02.

-Μαυριά Κ., Κασιμάτης ,Ερμηνεία του Συντάγματος ,εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας

-Παραράς Π., Σύνταγμα 1975, Corpus I 1982,σελ. 176επ.,εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα.

-Ράϊκος Αθ. ,Συνταγματικό Δίκαιο, τομ. Ι Ι, θεμελιώδη δικαιώματα, σελ. 230επ.

-Ρούκουνας Εμ., Διεθνής Προστασία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, 1995,Αθήνα.

-Σαρίπολος Ν., Συνταγματικό Δίκαιον , 4 η έκδοση 1923,σελ.95 επ.

-Σαρίπολος Ν., Σύστημα του συνταγματικού δικαίου της Ελλάδας:
εν συγκρίσει προς τα των ξένων κρατών ,Σάκκουλας 1987.

-Σάμψας Ι., Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ,Εκδόσεις Αντ .Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1998.

-Σβώλος Αλ. ,Βλάχος Γ.,Το Σύνταγμα της Ελλάδος ,Β', 1955, σελ. 310επ.

-Σγουρίτσας Χρ. ,Ατομικές ελευθερίες, 1963,σελ. 49επ.

-Τάχος Α. Ι., Δίκαιο της δημόσιας τάξης, εκδ. Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη 1990,σελ. 64επ.

-Φλογαίτης Θ., Ν. ,Συνταγματικό Δίκαιο , 2ηεκδ. 1895,σελ. 463 επ.

-πληροφορίες από διαδίκτυο (site: www.law.uoa.gr/~adimitrop
www.lawdb.intrasoftnet.com)

-Εργασίες φοιτητών από προηγούμενα έτη :

Σωτηρόπουλος Βασίλης « Το άρθρο 9^Α του Συντάγματος»
(μεταπτυχιακή εργασία)

Γαραντζιώτη Στυλιανή « Προστασία του ασύλου της κατοικίας»
(προπτυχιακή εργασία)

Αθανασάκη Βασιλική « Η συνταγματική κατοχύρωση του ασύλου
της κατοικίας»

Πανιεράκη Άννα « Το άσυλο της κατοικίας» 2004

-Άρθρα από επιστημονικά περιοδικά

-Βαρελάς Δ., Η διατάραξη της οικιακής ειρήνης (334ΠΚ) ,NoB
1989,σελ. 832επ.

-Γιώτης Χρ., Η κατ' οίκον έρευνα κατά τον Κώδικα Ποινικής
Δικονομίας ,Θέμις 1951,σελ. 321επ.

-Καμίνης Γ., Οψεις της κατοχύρωσης του ασύλου της κατοικίας
στο Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο ,ΔτΑ 9/2001,σελ. 63επ.

-Παραράς Π., Το κοινωνικό δικαίωμα για αξιοπρεπή κατοικία –
Αξιοπρέπεια του ανθρώπου και έλεγχος της συνταγματικότητας
του νόμου, ΔτΑΒ/1999,σελ. 627επ.

-Τουίδιου, Το άσυλο της κατοικίας και της επαγγελματικής
στέγης
ΔτΑ 2001 ,11.

-Χρυσόγονος Κ. Καιδατζής Α., Το άσυλο της κατοικίας στο
Γερμανικό συνταγματικό δίκαιο ΔτΑ .